СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 62. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 17. березня 1931. VOL. XXXIX. No. 62. Jersey City, N. J., Tuesday, March 17, 1931. THREE CENTS.

КОЦАЙ ЗАДЕРЖАВ ПЛИВАЦЬКЕ ЧЕМПІОНСТВО

НЮ ЙОРК. — Юрко Коцай, чемпіон Олімпійських ігрищ, гордість пливацької дружини Ротґерс, здобув чемпіонство в змаганнях „Інтерколіджієйт Свиминґ Асосієйшен". В той спосіб Коцай задержує далі чемпіонство, яке здобув минулого року.

Коцай здобув 83 пойнтів. Рей Томсон, від маринарки, його найбільший суперник, здобув 12 пойнтів меньше.

Змагання тягнулося, як відомо, довший час. І вже були сумніви, чи Коцаєви вдасться задержати чемпіонство. Доперва в останнім тижні занотовано в його користь сензаційні успіхи, і це заважило.

ЗАПОВІДАЮТЬ БОРОТЬБУ З ВЕТОМ.

ВАШИНҐТОН. — Проґресовці є того погляду, що їм не вдасться перевести їхньої програми щодо водних сил та інших справ, бо, хоч вони надіються більшости в конґресі, то є певні, що президент Гувер не допустить до того роду законів і заложить вето. Тому проґресовці думають тепер над тим, щоби тими ветами підкопати престіж президента, а тимсамим зменшити його вигляди на поновний вибір.

РОСТЕ ЧИСЛО МІЛІОНЕРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Не тільки говоримо про злі часи, але їх добре відчуваємо. Та не всі. Податковий уряд подає, що має зголошених за останній рік 504 осіб, котрих річний дохід перевищає $1,000,000. В ліпшім році, себто в 1928, було 496 міліонерів.

НЕЩАСЛИВІ ВИПАДКИ ЗРОСТАЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — В Ню Йорку згинуло на протязі перших 9 тижнів нового року 213 осіб від нещасливих автомобілевих випадків. Оті випадки зросли на 13% у порівнанню з минулим роком.

РЕКОРДОВА ҐРУПОВА АСЕКУРАЦІЯ.

НЮ ЙОРК. — „Ди Дженерал Моторс Корпорейшен" подає, що вона заключила свою ґрупову асекурацію з „Метрополітен Лайф Іншуренс Компані" на $500,000,000.

Асекурація та обнимає яких 150,000 робітників і урядовців компанії. В ній міститься попередня асекурація, яка виносила $347,471,000 і обіймала 160,000 робітників компанії.

Найменьша поліса є на $2,000. Висота поліси залежить від висоти заробітної платні. Поліса платна доперва по двох роках істнування у випадку, коли забезпечена особа не є цілковито або частинно нездібна до праці.

Компанія подає, що від часу, як істнує це ґрупове обезпечення, себто від 1926 р., виплачено 4,380 робітникам понад $7,000,000 титулом цього обезпечення.

ГУВЕР ІДЕ НА ВІДПОЧИНОК.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер вибирається до Порто Ріко на відпочинок. Поїде на воєннім кораблі „Арізона".

ВОКЕР НАЗИВАЄ СЛІДСТВО „НОНСЕНСОМ".

ПАМ СПРІНҐ (Каліфорнія). — Мейор Ню Йорку, Джімі Вокер, купається над морем і не дуже журиться тим, що його ставлять під суд за недбалість у догляді над адміністрацією міста. Він каже, що це слідство, яке хочуть завести нюйорські „прічери", є „нонсенсом". Вокер вірить, що адміністрація міста є в своїх основах чесною і здоровою.

„ТИПСИ" НА СУМУ $26,000,000.

НЮ ЙОРК. — Обчислено, що в 1930 р. візники таксівок у Ню Йорку одержали титулом напивків $26,000,000. Це є вдвоє більше, ніж виносить цілий річний прибуток залізничної компанії „Ірі".

Комітет моторового руху обчислив далі, що 20,000 нюйорських таксівок переїхали за минулий рік понад 900,000,000 миль.

ЗА ЛІКАРСЬКЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Вислов твердить, що пересічна родина видає на тютюн, цукорки чи театр більше ніж на лікаря, а хороба приходить дуже часто тоді, коли родина не може позволити собі на лікаря специяліста й шпиталь.

Те можна оминути тільки тоді, коли лікарі позакладають медичні спілки, які матимуть членами ріжних специялістів, а також шпиталі до розпорядимости. Д-р Вислов вірить, що на протязі найближчих 10 років повстануть такі медичні спілки, а люди платитимуть до них певні річні вкладки. За це матимуть даремну лікарську опіку, до специялістів і шпиталів включно.

ПОЛУДНЕ ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО РУЗВЕЛТА.

ВАШИНҐТОН. — Остання проґресивна конференція виказала, що становище Джана Рескоба, голови Демократичного Народного Комітету, слабне. Проти нього найбільше бунтується Полудне. Зате нюйорський ґовернор Рузвелт здобуває там чимраз більші симпатії.

ЗРОСТЕ ПОЧТОВА ОПЛАТА В КАНАДІ.

Видячи великий недобір в почтовім департаменті, премієр Бенет задумує піднести оплату на посилках другої кляси. Як відомо, до посилок другої кляси належать ґазети та журнали. З піднесенням почтової оплати зросте також і передплата на ґазети та журнали.

ЦІЛИМИ СЕЛАМИ ВТІКАЮТЬ З РАЮ.

Харбінський часопис „Заря" подає, що на китайську сторону втікають цілі села з Радянщини.

Недалеко від Благовіщенська, з села Шимановка, на радянсько-китайському пограниччу, втекло на китайський бік 217 осіб, дітей, жінок і мущин. Перейшли цілим селом, в ночі.

В тому самому районі перейшла китайську границю друга партія втікачів, числом 337 людей. Вивтікали всі, без розбору, „кулаки", колхози, інтеліґенція.

Всі втікачі знаходяться в дуже бідному стані, без жадних засобів до життя.

СТАРІ ЗВИЧАЇ ЗАБУВАЮТЬСЯ.

На превелике диво послів та населення ґубернатор Нової Скоції, Ф. Стенфілд, відкрив провінціональний парлямент у цивільним одязі, а не в традиційнім „Віндзор" уніформі, вартости $1,500. Приписовий уніформ, видно, не пасував новомодному ґубернаторови.

СКІЛЬКИ КОШТУВАЛО АВСТРАЛІЮ ЛОВИТИ БАНДИТА.

Ґаздував собі в австралійських лісах бандит Келлей. Взявся він до своєї професії, маючи 16 років. Зразу крав він коні, потім грабував людей, банки та готелі. Хто тільки намагався його злапати, того клав трупом. Нарешті, по довгих роках погоні, вдалося поліції підстрілити Келлея і з простріленою ногою привели його перед суд, засудили на смерть тай повісили. На довголітні пошукування за бандитом видав австралійський уряд ні менше ні більше, тільки шість сот тисяч долярів.

НЕВІДОМИЙ ЗВІР.

З Форт Смит, що лежить на північно-західних територіях на північ від Алберти, доносять, що тамошні мешканці пораз перший виділи якесь невідоме досі звіря. Воно більше від великого пса, жовтої краски, з чорними пругами на цілому тілі. Голова того звіра не подібна до ніякого з живучих на півночі звірят; радше подобає на голову льва або тигра.

ІМІҐРАЦІЯ ДО КАНАДИ ЗАБОРОНЕНА НА ДВА ДАЛЬШІ РОКИ.

Теперішний уря Канади видав був у серпні м. р. заборону на приїзд до Канади зарібкової іміґрації. З Отави повідомляють, що та заборона буде всилі не менше двох літ, або й довше, як зайде потреба. До того часу сподіваються поправи економічного положення і тоді Канада буде могла знов отворити брами для збільшеної іміґрації. Тепер впускають до краю тільки таких, що мають подостатком капіталу, щоб осісти на фармі і зачати господарку власними силами.

„МЕНЧЕСТЕР ҐАРДІЕН" ПЕРЕДАЄ РЕЗОЛЮЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

PLIGHT OF POLISH MINORITIES.

The Exposure of Cruelty in Ukraine.

We have received the following cable from Jersey City:—

The Supreme Assembly of the Ukrainian National Association, the oldest Ukrainian organisation in the United States, numbering 36,000 members and 400 lodges, assembled at their regular meeting on February 20, 1931, bave passed unanimously the following resolutions:

Whereas the "Manchester Guardian" has been greatly responsible for the unearthing of the facts of the so-called punitive expeditions of the Polish police and army into Western Ukraine; and whereas the "Manchester Guardian" was the first important newspaper of the world to refuse to be misled by the smoke barrage of Polish propagandists denouncing every grievance of racial minorities by mere quotation of liberal laws passed by Poland, but instituted an independent investigation of the conditions prevailing behind the barrage of these laws; and whereas by doing so the "Manchester Guardian" called the attention of the world to the plight of racial minorities in Poland; and whereas the Polish Government, in answer to the "Manchester Guardian's" suggestion to set up an impartial investigation of the conditions in Western Ukraine, started a campaign of denunciation against the "Manchester Guardian," attaking its veracity and even goodwill; and whereas we have had since sufficient evidence to substantiate every charge made and fact given by the "Manchester Guardian"; and whereas he members of our own organisation have been furnishing our organ "Svoboda" enough letters from their friends and families in the country of terror to be published daily for months in succession;

Be it therefore resolved that the "Manchester Guardian" be congratulated on the noble and truthful stand in the matter of the position of racial minorities in Poland, and that the "Manchester Guardian" be assured that its impartial attitude under the attacks of Polish propagandists has raised is still more in the evaluation of advanced public opinion, and made it endeared to every lover of truth.

Nicholas Murashko, President;

Ivan Kashtaniuk, Recording Secretary the Ukrainian National Association.

Примітка: Отсі резолюції були ухвалені одноголосно на річнім засіданню Головного Уряду У. Н. Союза.

НЕ ХОТЯТЬ ТОРГУВАТИ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

У квебекськім парляменті принято одноголосно резолюцію, в якій уряд і посли з тої провінції жадають, щоби домініяльний уряд заборонив привіз большевицьких товарів до Канади.

БИЗНЕС ВДАВСЯ.

Бразилія закупила одинацять італійських військових літаків, які недавно під проводом ґенерала Італьо Бальбо перелетіли через океан з Італії до Бразилії. За кожний літак заплачено по $44,000.

ПОЛЮВАВ НА ЗАЯЦІ, ВБИВ ЧОЛОВІКА.

Стефан Федорович з Мус Джо, Саск., вибрався на полювання зі своїм братом та ще з одним Анґлійцем, Томлінсоном. В часі полювання Томлінсон наладовував свою рушницю і так нещасливо спустив курок, що рушниця вистрілила і С. Федорович упав трупом. Небіщик лишив жінку і сина.

КАНАДІЙЦІ ПОДИВЛЯЮТЬ ДЕВЯТЬЛІТНЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ІМІҐРАНТА.

Спиридон Мельник, 9-літний український хлопчина, переїхав сам з Волині аж до Сонденс, Алта. На стації у Вінніпеґу дивувалися люди спритности малого хлопця, який у всім давав собі раду. А як забаглося малому Волинякови курити, то він сам зробив собі папіроску ще з старокраєвого тютюну, потягнув шлючка і навіть не закашлявся.

Хлопчина відносився спершу недовірчиво до Українців в Едмонтоні, бо підозрівав в них Поляків. Як переконався, що тут Поляків нема, розбалакався і оповідав, як то Поляки бють людей. Читати по польськи вчився малий Спиридон в школі, а по українськи — як розказував — вдома під ліжком. щоби хто з Поляків не доглянув.

ЩЕ ҐУБЕРНАТОРА НЕМА, А СВАРКА ВЖЕ Є.

Як ми вже доносили, новим ґубернатором на Канаду призначено лорда Бесборо і його приїзду до Канади сподіваються при кінці березня, або з початком квітня. Корабель, яким задумує їхати ґубернатор, причалював звичайно до Галіфаксу, а як буде їхати на нім ґубернатор, то він тим разом виїмково причалить до Ст. Джан. Цим образилися мешканці Галіфаксу і майор того міста оголосив з того приводу протест та зажалення до корабельних властей.

СТАТИСТИКА ПОЖАРІВ У КАНАДІ.

Провінціональний відділ обезпечень від огню оповістив, що в 1930 р. згоріло в Алберті 24 осіб, а матеріяльні втрати виносять $3,000,000. В 1929 р. було втрат у майні на суму $4,274,000. Мешкальних будинків згоріло 879, склепів 188, збіжевих елевейторів 29, маґазинів 16, млинів і складів дерева 7. Вогні від громів були численні, а втрати дали $79,000.

РОДИЧІ ЗЛАКОМИЛИСЯ НА ГРОШІ СИНА.

Андрій Сисан працював в Америці довгі роки і нарешті рішив вернутися до дому та жити разом з родичами. Так і зробив. Зібравши запроцьовані гроші, вернувся він до родинного села Загайники. Коли прийшов до села, була вже ніч. Постукав Андрій до хати, де мешкали його старенькі родичі, і мати вийшла йому назустріч. В хаті було темно і лише маленький вогник блимав у глиняній печі. Андрій признався, що він їх син, але родичі не могли його пізнати і не вірили. Тоді Андрій зачав оповідати своїм батькам про чуда й дива в Америці тай показав їм звій грошей. Нарешті полягали всі спати. Рано довідалися сусіди, що Андрій нежи вий, а гроші його щезли.

ЛЯХИ ДАЛІ НИЩАТЬ УКРАЇНСЬКІ КУЛЬТУРНІ ТА ПРОСВІТНІ УСТАНОВИ

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Краєва преса подає, що у львівському воєвідському деннику за грудень минулого року та за січень біжучого подано реєстр розвязаних українських культурних, ґімнастичних та просвітних установ і орґанізацій. З того реєстру виходить, що польська влада на українських землях лише в одному львівському воєвідстві розвязала 17 читалень „Просвіти", 19 „Луґів" і 12 „Соколів". Себто 48 українських культурних установ та орґанізацій впали жертвою польського національного гнету на українських землях.

Коли далі ляшня буде в такий спосіб нищити українські культурні й спортові установи, то скоро наступить такий час, що наші села лишаться в страшній темряві. Тоді знову запанує в них давно забутий Українцями засіб „розваги" — коршма. Очевидно, ляшня до цього прямує, коли припиняє істнування українських культурних, ґімнастичних та просвітних орґанізацій.

УКРАЇНСЬКІ ПОСЛИ-ВЯЗНІ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Краєва преса подає, що арештований кілька місяців тому голова УНДО, посол д-р Д. Левицький тяжко занепав на здоровлю в ляцькій вязниці. Він уже перейшов кілька серцевих атак. Коли вязничні лікарі ствердили, що його треба конче примістити у вязничнім шпиталю, тоді родина посла дістала дозвіл, щоб його оглянули приватні лікарі. Визначні лікарі ствердили, що хорого конче треба перевести до санаторії, бо його стан здоровля вимагає санаторського лікування. З дозволу міністра Міхаловського тепер д-ра Д. Левицького перевезено до санаторії Червоного Хреста. Стан здоровля хворого такий поважний, що біля нього ввесь час знаходяться члени його родини.

Бувший посол і берестейський вязень Володимир Целевич вийшов на волю за кавцією 10,000 злотих. По берестейській вязниці бувший посол В. Целевич увесь час перебував у львівській вязниці „Бриґідки". У тій самій вязниці ще тепер перебувають д-р Любомир Макарушка, бувші посли Д. Паліїв та І. Ліщинський. Бувший берестейський вязень, посол Ол. Вислоцький сидить у бережанській вязниці. Ляхи роблять вигляд, що вони переводять слідство над цими українськими послами.

ПОТОГОННА СИСТЕМА В БОЛЬШЕВИКІВ.

МОСКВА (СССР). — Вже давно большевики завели на своїх фабриках, заводах і для майнерів систему акордової роботи. Себто кожному робітникови платиться відповідно до скількости його виробу. Тепер комісар хліборобства, Яковлев, на зїзді рад заявив, що таку саме систему він буде впроваджувати й в колективних господарствах.

Він заявляє, що в колективних господарствах селяни працюють дуже поволі, старанючись як найменше приложити труду до праці. Тому жаден колектив не виправдав надій большевиків на збір зерна. Держава з колективів одержує далеко меньше, ніж вона собі плянувала. Щоб примусити працювати всіх, комуністи рішилися впровадити „піс ворк" не лише в фабриках, але й у сільсько-господарських.

НІМЦІ ОБЕРЕЖНІ В ТОРГОВЛІ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Скоро почнуться переговори між урядом та представниками німецької індустрії про кредити радянській Росії. Як відомо, індустріялісти хочуть нових ґарантій від німецького уряду на поширені ними кредити для радянської Росії.

Уряд тепер ставиться дуже обережно до видачі таких ґарантій. Тому годі сказати, чи індустріялістам вдасться переконати його. Поїздка німецьких промисловців до Москви, як видно, не привела ще до якихсь позитивних рішень у справі дальшого торговельного звязку з Росією.

ПОСТРІЛИВ РАДЯНСЬКОГО ДИПЛЬОМАТА.

ТОКІЮ (Японія). — Невідомий Японець тяжко поранив радянського консуля Анікеїва, коли той їхав до радянського посольства. Напасник скочив на степень автомобіля і три рази стрілив в Анікеїва Одна з куль попала в груди й спричинила тяжку рану.

Думають, що цей напад звязаний з російсько-японськими непорозуміннями задля рибальства біля російського побережа. Як відомо, Росія почала переслідувати японських рибалок, порушуючи свої договори з Японією. Це привело до значного занепаду японського рибальства.

КОНҐРЕС ПРАВИТЕЛІВ ІНДІЇ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Сюди прибуло 70 князів, правителів ріжних провінцій в Індії. Вони мають відбути наради в справі індійсько-анґлійського порозуміння. Наради вже почалися над питанням всеіндійської федерації, себто тіснішого порозуміння й співжиття всіх провінцій.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКИМИ БУКВАМИ ПРО ВЕЛИКУ БРЕХНЮ

„Українські націонал-демократи йдуть отверто на угоду з Пілсудським", — оттаке виписали московські ступайки великими буквами і на першій стороні „Українських Щоденних Вістей". Ще й покликуються на радіограму від „власного кореспондента зі Львова", щоби доказати, що це дійсно правда, що українські націонал-демократи в краю заключають угоду з бльоком Пілсудського, котрий „залляв Західну Україну карними експедиціями, запакував тюрми українськими селянами й робітниками, сотні на смерть замучив, а тисячі окалічив на ціле життя". От що виписано в телеґрамі. Видно, що Москва шле добрі гроші, коли є защо висилати такі телеґрами, в яких доноситься про Пілсудського те, про що вже й — горобці цвірінькають. Аж смішно, щоби такими телеґрамами поучувати свідоме українське робітництво про Пілсудського, проти котрого воно й без того вже протестувало на сотках, коли не тисячах віч. Та нас обходить тим разом інша справа.

Ото в той самий час, коли прийшла „зі Львова" ота большевицька „телеґрама", помістив „Ди Ню Йорк Таймс" телеґраму з Варшави, в якій подає, що польський уряд намагався вплинути на Парляментарну Українську Репрезентацію, щоб Українці вицофали свої зажалення, які вислали до Ліґи Націй в справі „пацифікації", та що з того нічого не вийшло. Отой американський часопис, відомий з своєї прихильности до Польщі, подає далі, що Українське Національне Демократичне Обєднання (УНДО) видало комунікат, в якім стверджує, що Українці не вицофують своїх зажалень з Ліґи Націй, та що переговори з урядом розбилися. З донесення американської ґазети видно далі, що польський уряд домагався від Українців заяви льояльности супроти Польщі та вицофання зажалень з Ліґи Націй.

Знаємо, що „Ди Ню Йорк Таймс" завжди подає точно все, що є прихильне Польщі. І коли би був тільки якийсь завязок якогось польсько-української угоди, то він певно доніс би перший про ту подію. Та часопис цей доносить якраз противне.

Московські ступайки добачують що інше. Вони добачують зраду в тім, що Парляментарна Репрезентація вела розмови з польським урядом, який до неї звернувся. Добачують зраду ті, для яких нема зради, коли їхні московські верховоди, навіть непрошені, витирають пороги чужоземних посольств і урядів. А коли українська парляментарна репрезентація говорить з урядом, то це вже зрада.

ПІДСТАВИ ПОЛЬСЬКО-МОСКОВСЬКОЇ СПІЛКИ ПРОТИ УКРАЇНИ*)

Берлін, 13. лютого 1931.

Берлінський університет влаштував на січень і лютий цикль окремих викладів про Польщу, предметом яких були національні й кульнурні відносини в Польщі, повстання польської держави, її господарське положення, політика супроти непольських народів, політичні партії, і вкінці її зовнішньо-політичне положення. В рямцях цьоко циклю прийшов до слова теж Директор Українського Наукового Інституту в Берліні, проф. Дмитро Дорошенко, а саме у виголошенім 10. лютого викладі про політику Польщі супроти національних меншин. Цей виклад, вислуханий численною публикою з помітним зацікавленням, зясував ідеї експанзивних прямувань історичної Польщі, вияснив польську експанзивну тактику в XIX. столітті, подав тексти міжнародніх зобовязань Польщі щодо національних меншин і вкінці на прикладі шкільництва Польщі й „пацифікації" в Сх. Галичині освітлював практику польської держави у відношенні до непольських народів у її межах.

Надзвичайно цікавою частиною викладу було зясування звязку польонізаційних зусиль з ідеями зовнішньої політики Польщі.

Доповідчик вияснив цей звязок більш-менш так:

„Творці польської держави, якою вона вийшла з паризьких переговорів у 1919 р., Роман Дмовський і польська національна демократія, дуже добре розуміли, що посягаючи — особливо на сході — по етноґрафічно — непольські землі, вони обтяжують Польщу величезними внутрішніми труднощами. Отже чому вони це робили?

Дмовський міркував приблизно ось як: „Без доступу до Балтику, без Горішнього Шлеську, без польських земель західньої Німеччини, Польща не може істнувати. Але все це можна осягнути лиш тоді, коли Німеччина буде мировим договором розторощена й обеззброєна коли мілітарно дуже міцний французько-польський союз пильнуватиме, щоб Німеччина не підвелася і земель, втрачених на користь Польщі, не відібрала. В свою чергу Польща зможе лиш тоді перед Німцями встоятися, коли їй не буде грозити ніяка небезпека від сходу. Від Московщини не грозить Полякам нічого, бо революція 1917 р. штовхнула Росію в затяжний період внутрішньої слабости, в якому будуть чергуватись часи соціяльно-революційного з часами реакційного тріюмфу, так, що Росія, занята своїми внутрішніми крізами й міжусобицями, на ніякий союз з Німцями проти Польщі вже не спроможеться. Отже істнування Росії на східніх кордонах Польщі не є для Поляків небезпечне. Інша річ, колиб на сході повстала якась самостійна українська держава. Як відомо — каже Дмовський — Українці це непоправні ґерманофіли, і якщо вони закріпилиб свою державність над Дніпром, а в добавок, та їхня держава займала теж Східню Галичину, то вона підпала би під повний німецький вплив і, розуміється, тільки й чекалаб нагоди, щоб у воєнному союзі з Німеччиною збавити Польщу віку. Отже, щоби таку небезпеку виминути, Польща мусить внеможливити заснування якоїб там не було української держави, а саме в цей спосіб, що сама підібє Східню Галичину, Волинь і Західне Поділля, а Московщині залишить всю решту України. Зискає Польща від такого поділу України подвійно. По перше: надніпрянські Українці будуть проти Росії пручатися, а це — поруч із соціяльною революцією — буде ще одним моментом внутрішнього ослаблення Росії більше, так, що занята своїми українськими клопотами, Росія аж тоді втратить дорешти всяку змогу й охоту зеднуватися з Німеччиною проти Польщі. А по друге: поділ України викличе, писаний чи неписаний, спільний польсько-московський інтерес у гнобленні України, у недопущенні до цього, щоб Україна підвелася і стала чи до для Польщі чи Росії небезпечною. Цілком таким самим природнім способом повстав був колись через поділ Польщі постійний союз між Прусією і Росією, бо сковував обидві до купи спільний страх перед визволенням Поляків. Польща забезпечить собі в цей спосіб мир на сході на цілі десятиліття, а поки Росія зі своїми внутрішніми клопотами таки впорається і відзискає охоту виступити з Німцями проти Польщі, Польща матиме за всі ці десятиліття час Українців й Білорусинів спольонізувати, і не тільки з можливій боротьбі на два фронти проти Німеччини й Росії встоятися, але ще й посунути свої кордони далі на схід аж до Дніпра.

Отже підбій Галичини й Волині в 1919 р. та поділ України в рижському мирі в 1921 р. — це були етапи здійснення отих ідей Дмовського, які зверталися повною свідомістю цілей посередньо проти Німеччини".

Стільки проф. Д. Дорошенко. Це дуже цікавий причинок для зрозуміння польської політики щодо України. Правда, всі познаки казали досі, що істнує якийсь тісний, хоч скритий, звязок поміж польським і московським відношенням до України, але проф. Д. Дорошенко подає до відома таємницю, на якому підставовому рахунку полягає ота польсько-московська спілка, яку від десятків літ пропаґують між польським народом Дмовський, Ґрабський та всякі інші „народові демократи".

Н. Л—а.

*) Ця стаття була поміщена в перемиському „Українському Голосі", де її однак тамошна прокураторія сконфіскувала. Подаємо тут цю статтю в повному виді. — Редакція.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

Суддя (до обвинуваченого): Мушу вас гостро покарати, бо це ви вже пятого прохожого переїхали.

Обвинувачений: Перепрошую, пане суддя, це щойно четвертий; один з них найшовся двічі під колесами автомобіля.

—o—

Жінка (до чоловіка): Чи ти справді любиш мене?

Чоловік: Над усе в світі.

Жінка: А не тужиш за парубоцьким життям?

Чоловік: О ні! Парубоцьке життя мені так остогидло, що колиб ти вмерла, я старався би до тижня оженитись.

ДО ТИХ, ЩО ВИСЛАЛИ ЖЕРТВИ НА РУКИ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО

Обєднання одержало слідуючого листа від о. Олександра Ковальського, каноніка львівської капітули:

До

Високоповажаної Управи

„Обєднання"

в Ню Йорку.

З поручення Їх Ексцеленції, Митрополита Кир Андрея, дозволю собі звернутися до Світлої Управи „Обєднання" з просьбою о ласкаві ближчі інформації.

На адресу Їх Ексцеленції наспіли з Америки гроші, — та нема ніяких ближчих інформацій, **від кого й на яку ціль.** Якщо хто, по пересланню грошей через банк, надсилав які листовні відомости, сюди вони не дійшли.

Подаю тепер спис грошей, які надійшли на руки Їх Ексцеленції:

$200 дня 22. грудня 1930 через „Пріватакціен Банк", Данціґ.

$50 дня 15. грудня 1930 через „Дрезднер Банк", Данціґ.

$50 дня 2. січня 1931 через „Вінер Банк Ферайн".

$433 дня 19. грудня 1930 р. через „Кредіт Анштальт фір Гандель унд Ґевербе", Відень.

$24 через „Кредіт Анштальт", дня 24. грудня 1930.

Будьте ласкаві найти відповідний спосіб, щоби можна певно знати, **хто** прислав повищі суми **і на яку ціль.** Правдоподібно будуть ті гроші на потерпівших при „пацифікації" й на шпиталь у Львові імени Митрополита Шептицького. Дуже будемо вдячні за ласкавий труд і інформації, щоб Ексцеленція могли розділити гроші, де належить.

З правдивою пошаною

Александер Ковальський,
каноник капітули.

Примітка: Просимо всіх тих, що вислали вище згадані суми прямо на адресу Митрополита Кир Андрея, повідомити негайно Обєднанне, чиї це збірки і на яку ціль призначені, щоби можна дати потрібну відповідь та ужити зложені в краю суми чим скорше на ті потреби, на які їх зібрано. Додамо, що звичайною дорогою не доходять тепер до Митрополита не тільки реджістровані листи, але навіть і телеґрами.

За **„Обєднанне":**

Д-р Л. Мишуга, секр.

OBYEDNANYE
P. O. Box 122 Hudson Terminal
NEW YORK, N. Y.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—o—

„НЕЗАЛЕЖНІСТЬ".

Під цим заголовком почав виходити в Парижі новий український двотижневик, котрий заслугує з кождого огляду на як найбільше поширення. „Незалежність" своїть на чисто **самостійницько - соборницькім становищи,** тому й не може числити на матеріяльну поміч з Рідного Краю вже просто тому, що її до нього не допустять. Допомогти і піддержати зможе її лише наша еміґрація, для котрої впершим ряді є вона призначена.

Її поява це дуже потішаючий обяв, бо коло того часопису і її редакції єднатись будуть тепер всі самостійницькі українські елементи у Франції сущі, котрим доси такого центру власне бракувало. Годіж їм було громадитись коло виразно польонофільського „Тризуба", котрий — **в роді асекурації** на кождий випадок може вправді також сповняти певного роду народну службу, але орґаном всеукраїнським уважаним бути чейже не може. У всякому разі добре і те, що він спеціялізується у демаскованню одного з наших ворогів, і лише виключно у тій ролі може він бути толерований.

Вже по вийшовших доси числах „Незалежности" можна сподіватись життєвости, актуальности та реальности. А що найважніше то те, що люди, стоячі близько цього часопису, стараються впливати і **на суспільність французьку,** серед котрої живуть, а особливо на її пресу!

Це і найважніше завдання наших земляхв, живучих у Франції і Бельгії, а **демаскування другого** нашого тяжкого **ворога** повинно бути головною їх метою.

Маємо кріпку надію, що **„Незалежність"** виповнить ту прогалину, котра вже так довго давалася відчувати у Франції і Бельгії, і що вони зосібна розібють у французької суспільности ті глупі леґенди про **„німецькі марки",** котрі то леґенди так послідовно поширюють між нею **„насі найсердечнейсі".**

А для всіх нас — як у краю, так і на чужині — такий надпартійний, соборницький орґан буде й справді **„світлим промінем серед туманної дійсности"** як це прекрасно висказав наш Вп. земляк М. Ригас з Крезо у Франції.

Нехайже кождий щирий Українець пришле в реджістрованім листі бодай по **одному долярови** на адресу:

Mr. Stasiv,
2. Cite de l'Avenire, Paris (11).
France.

а і сам буде мати велику користь та приємність і поможе великому ділу.

Питання українське набирає всесвітнього значіння і тому помагаймо всіми нашими силами, щоби воно здобувало чимраз більший розголос, та ставаймо на підмогу тим нашим землякам, що станули на службу тій великій ідеї!

Іван С.

В. Будзиновський.

НЕ ЗНАЛИСЯ Й ЛЮБИЛИСЯ

(Оповідання).

Іван Боргун вчився на народного учителя. Здав матуру в учительськім семинари і дістав посаду сільського учителя в глибоких горах Галичини. Боргун був сином бідних селян. Вони його ледви пропхали крізь ту школу. Троха й сам попихав себе, бо підучував тупіщих товаришів і таким способом зробляв місячно по пять ґульденів. Тепер, по матуральнім іспиті, стелилась йому дорога до безжурного панського життя. Початкуючий учитель діставав двацять і пять ґульденів місячно, мешкання, топливо і кусень города. Бідний Боргун аж вірити не хотів, що він буде таким паном. Зараз після матури вніс подання до окружної ради шкільної в повіті, де жив його батько. Надіявся дістати посаду учителя в родиннім селі. Там була школа на три учительські сили, з чого саме тоді дві були опорожнені, бо учительки повіддавалися і лишився один управитель школи. Там був би не мав клопоту з обстановою, бо міг би якийсь час мешкати у батька. Коли прийшла відповідь, Боргун втішився і зажурився. Втішився, бо дістав посаду в повіті. Зажурився, бо кинули його на противний край повіту, вісім миль від родинного села. Коли надходив час їхати, він ще більше зажурився, бо не мав у чім. Треба було зголоситися до повітового інспектора, щоби інспектор особисто пізнав його. Одяг Боргуна, в якім цілий рік ходив до школи, вже майже здерся. Так як стояв, не міг показатися інспекторови, ні голові місцевої ради шкільної, отцю деканови. Також школярі та їх батьки не шанували би його, як би приїхав з діравими ліктями, з витертими і випханими колінами.

Змилосердився над ним жид, місцевий корчмар. На грубий процент позичив йому і батькови до спілки на купно нового одягу і на кошти подорожі. Поїхав так як стояв, бо більше не мав нічого. Лише під пахою ніс клунок з кількома сорочками.

В сторони, де було село з його школою, ще не йшла залізниця. Почтові посилки розвозилися почтовим возом, тягненим кіньми. Така почта возила також пасажирів за дуже малу оплату. Хто їхав далі, той пересідався з почти на почту. Коли почтовий віз приїхав до свого місця, то там вже ждав другий віз з дальшої місцевости. Так пересідаючися на щораз нову почту, можна було з'їхати з одного кінця краю на другий. Такий почтовий віз був звичайною, шкірою критою колясою, з дверцями по обох боках, з козлом під дашком для візника і ще одного пасажира. Почтові посилки звичайно ховалися в скриню під сидженням візника, деколи й у скринках під сидженням пасажирів у колясі. Таких сиджень бувало, як яка коляса, три до шість. Бували також звичайні візки, без ніяких сиджень. Пасажир приміщувався як міг, щоби лиш їхати дешево.

На такім візку Боргун поїхав до повітового міста. Не був пещений і не знав, що таке великі вигоди. Але їзда сею почтою троха душі не виперла з него. Сидів на скрини з листами, уміщеній на оси візка. Поза сею скринею не було де сісти. Гостинець був свіжо вишутрований, коні добрі. Ні тім шутрі візок підскакував, неначе би танцював трамболянки. Кольки спирали пасажира, він стогнав і йойкав. Вже хотів злізти з візка і далі йти пішки, але боявся, що не зайде на час та пана інспектора дуже розсердить. Отже видержав і заїхав.

Вийшовши від інспектора, Боргун пішов на почту подивитися, який візок поїде далі. На його щастя була се вигідна крита ляндара на чотири мягкі сидження. Хоч до відїзду була яка година і коні ще не були запряжені, Боргун заплатив за місце, вліз у ляндару і сів у кутику, бо став прати зливний дощ. Через той дощ стали збігатися інші пасажири. Кромі Боргуна прийшло їх ще пять. Всі хотіли до середини ляндари, а могли влізтися ще лиш три. Ті два, що прийшли послідні, висварувалися, що в середині є ще місце, бо вони не такі дуже грубі. Але ті, що вже сиділи обезпечені перед дощем, запротестували, і щоби показати, що місця вже нема, широко порозпиралися. Один спізнений пішов на козел візника, де дашок був дуже слабою охороною від дощу. Один мусів таки лишитися і в гостинници ждати аж до завтра. Хоч дощ далі ляв, почта рушила.

До села зі школою Боргуна були добрі три милі; почта через те село повинна би переїздити коло семої години вечером. Боргун, вже сівши у ляндару, став журитися, на чім він буде спати. Остаточно, першу ніч міг би й на голій підлозі, але перед людьми в селі се не укриється і вони будуть сміятися з такого бідолахи, що, хоч учитель, не має ліжка ні постелі. Важко зітхнув, бо йому пригадалося, що через те його убожество не міг познакомитися з дівчиною, яку полюбив, не знаючи, хто вона, з якою ніколи не балакав, яка його може й на очи ніколи не бачила.

Ідучи раз до школи, Боргун на вулици побачив дівчину. Хоч за дівчатами не бігав, та до сеї пори взагалі не знав, що таке те кохання або любощі, сим разом не видержав, щоби не завернути. Ішов за нею, та пестив очі її станом. Увійшла до хати, в котрій, як Боргун пізніше дізнався, мешкала кравчиха. На другий день у тій же порі Боргун знов ішов тою улицею і знов пройшов попри дівчину. Сим разом придивився їй ліпше і знов ішов за нею аж до хати кравчихи. Так бігав цілий тиждень і вислідив також хату, з котрої вона виходила і до котрої вертала від кравчихи. Коли тільки мав час вільний від школи, і знав, що дівчина буде тоді йти до кравчихи, чи до хати, мусів і він знайтися на тій вулици по її другім боці. Поводився дуже обережно, щоби не вгадала, що він за нею так бігає. Як би вгадала, то сміялась би з него, ще й другим порозказувала би. Його дуже кортіло познакомитися з нею, але боявся, щоби не попсувати собі своїм бідним, витертим одягом, з повитираними ліктями і випханими колінами. Він і краватки не мав приличної, бо й на те не ставало гроший. Кортіло його бодай знати, що се за дівчина, але людий питати боявся, бо всі зараз доміркувались би, що вона йому не байдужа. Так ходив за дівчиною цілі три місяці, нишком зітхаючи до неї. А вона, коби раз глянула на него! Прикро йому було. Але коли подумав, то мусів сказати собі, що воно добре так. Як би дівчина звернула на него увагу і помітила, що він за нею так бігає, то він в її очах лише осмішився б і нічого не зискав би, як би колись таки познакомився з нею.

Боргун потішався тим, що женитися ще й так не може. Дівчина ще молода, і коли швачка, то мабуть бідна і її так скоро ніхто не вхопить йому зпід носа. Постановив, що як лиш роздобуде приличніщий одяг, то буде шукати нагоди познакомитися з нею. Нарешті дістав нові штани і спромігся на нову краватку. Хотів, щоби вона вперід на вулици побачила його двічи, тричі. Вийшов у тій порі, коли вона все йшла до кравчихи, але її не діждався. Вийшов, коли все вертала до хати... Ходив, бігав цілий тиждень у ріжних порах дня. Дівчина пропала, як камінь у воді. Мабуть цілком покинула місто. Залюблений запізно дістав нові штани і краватку!

(Далі буде).

На святі „Клюбу Товстюхів".

Голова клюбу: „Мої панове, передовсім мусимо спомянути память трох членів нашого товариства, що померли за останніх два роки. Замісць чотирнацятьох є тепер у нашому клюбі лише одинацятьох членів. Та для потіхи подам вам до відома, що тих одинацять членів, як я тепер ствердив, важать стільки само, що тому два роки важили всі чотирнацять членів.

— Що! Ключ, що ти його носиш уже двацять пять літ у кишені, зовсім не надається до ваших дверей? Коли ти про це переконався?

— По смерти моєї жінки.

НА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ

—o—

Виказ жертв американської і канадійської української еміграції, які надіслано до Краю, на „Допомогу Політичним Вязням", за час від 1. липня м. р. до 31. січня ц. р.

1) дня 14. жовтня через Вп. Навроцького .... $ 80.00
2) " 23. жовтня через д-ра Федака 50.00
3) " 6. вересня через „Обєднання" 200.00
4) " 10. вересня Орґ. Гайдамаки 150.00
5) " 10. вересня Петровський, Беріссо 12.00
6) " 10. вересня „Обєднання" 100.00
7) " 7. листопада Ф. Міллер 108.00
8) " 24. листопада Укр. Тов. ім. Шаповала 7.00
9) " 26. листопада о. М. Залітач, Скрентон, Па. .. 75.00
10) " 28. листопада Громада в Пасейку 75.00
11) " 29. листопада „Жіноча Поміч" в Скрентон, Па. 50.00
12) " 29. листопада „Народна Вільність" 13.00
13) " 8. грудня Укр. Амер. Дем. Клюб у Бейон.... 30.00
14) " 9. грудня Укр. Громада в Кромптон 198.00
15) " 22. грудня Ком. Укр. Січ. Орґ. в Торонто 12.00
16) " 22. грудня Укр. Дем. Клюб у Ню Йорку...... 55.00
17) " 31. грудня через Вп. Навроцького 100.00
18) " 31. грудня „Обєднання" 400.00
19) " 31. грудня Укр. Гром. в Бріджпорт 10.00
20) " 4. січня 1931. Укр. Н. Поміч в Пітсбурґ, Па. 100.00
21) " 6. січня Укр. Народний Дім у Торонто...... 75.00
22) " 7. січня Жіноче Тов. ім. Кобилянської в Отаві 12.67
23) " 9. січня Тов. Укр. Нац. Молоді в Едмонтон.. 10.00
24) " 12. січня через Сканд. Амер. Лінію 100.00

Разом $2,022.67

ВІД ОБЄДНАННЯ: Разом з тим виказом одержало Обєднання від п. др-а Стефана Федака, голови Комітету Допомоги Політичним Вязням, письмо, в якім пишеться таке:

„В залученні пересилаємо Вам спис жертв, які ми одержали в часі від 1. липня 1930 до 31. січня 1931 р., який прошу оголосити в американській пресі, для докладного провірення, чи всі посилки, які чи то на мою адресу, чи на адресу Земельного Банку, чи Дністра вислано, виказано в тім списку, а коли якої посилки нема, то коли і на яку адресу вислано. Дуже часто трапляється, що приходять гроші, але нема до них листа і не знати, на яку ціль їх обернути, а у [illegible] тих богато. Конечно отже прошу повідомити загал, щоби всі писали повідомлення на дві руки у відступах кількох днів: одно на мою адресу, Руська 20 (Дністер), а друге на адресу п. Софії Трач, Руська 3, і притім щоби подано, через який там банк висилка наступила. Через те, що нема повідомлення, ті гроші лежать у депозиті, замісць щоб ужити їх на призначену (але нам невідому) ціль. Дякуючи сердечно за Вашу надзвичайну ласкавість, шлю щирий привіт і остаю з правдивим поважанням. — Д-р Стефан Федак".

До цього додамо, що хто висилає жертви через Обєднання, не потребує висилати ніяких повідомлень, бо посилки Обєднання доходять завжди точно на призначені жертводавцями цілі.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ

(Подаємо в оригіналі ті листи, що наспіли з краю в справі останніх подій. — Ред.).

Лешків.

Дорогий Брате!

Отримав я від тебе лист ще в червни і вже вдруге відписую, бо не знаю, чи ти не хочеш відписати на перший, чи може не отримав. Я сам не подавав, лише через післанця, що міг гроші сховати, а лист викинути. Ще раз зазначую, що в посліднім листі отримав я доляра, за котрий складаю подяку за такий цінний дарунок, яким є в теперішнім часі доляр.

В першім подаю тобі до відома, що в нас кріза не уступає, а ще більше поглиблюється: 100 кґ. пшениці — 21 зл.; масло 3.50 зл. і то десерове, а мусиш знати, що пшениця й молоко, то одинокий продукт, яким село всю свою біду обганяє. Урожай був середній, зібралось добре все, лише друга конюшина пропала задля великої посухи, яка у нас була в червни і липни. У нас тепер все по роботі, лише деенде кінчають оранку.

Вечерами маємо „веселі" спомини подій, які ми пережили від 5 до 18 жовтня 1930. Були то події, яких певно наша історія не мала ще. На щастя наше село ця „благодать" обминула лише прийшло двох уланів, взяли пять пар голубів і 10 кґ. масла в молочарни й казали відвезтися до Себечова, де стояли 4 дні. У Вербіжи були 1 день. За інші села не буду писати. Напишу пару слів за Вербіж і Себечів. Приїхавши під Вербіж, розпустили лінію на ввесь їх фронт і всіх працюючих на полях загнали до села. В селі всіх мущин зігнали до читальні. В читальни старшина відділу вичитав всіх членів „Соколів" і виділ читальняний. Оставших стариків відпустив до дому. Викликаного розбирали до нага, вязали руки й ноги. Один Лях сідав на голові, а другий на ногах, а чотири били палицями, скільки старшина присудив. По тій операції викидали на улицю. На улиці зібралися жінки й матери битих і вчинили такий зойк і рев, що самий спомин про те аж морозить. Побитих забирали й відводили до домів, або відносили, бо не всі могли йти. Були такі, що й умлівали й то кілька разів.

Той був вратований, хто втік у ліс, або десь далеко від місця експедиції. По цій масакрі наложили 30 кірців вівса і кілька фір сіна контрибуції й відїхали на другий день до Себечова.

Тепер за Себечів. Дня 9-го жовтня одна ескадрона, в числі коло 150 чоловіка, вїхала із Угринова до Варяжа, де розділилась: одна частина на Бояничі, друга на Мошків, трета через Лешків до Себечова, а четверта до Вербіжа, так, що одинацятого всі частини зїхалися до Себечова. Приїхавши до бідових верб, пустилися повним ґальопом до села, де зробили то само, що у Вербіжи. Всі списки кождої інституції, як „Луг", „Соколи", „Читальня", „Кооператива", „Аматорський гурток" і інші мав командант частини в себе на листі. Коли хто скрився, то в його домі робили, що хотіли. І так: справник кооперативи скривея, то Ляхи розбили скрині, шафи, кілька кірців пшениці забрали, просо, гречку, полотно і килимки забрали, з подушок піря випустили і змішали з клочем і прядивом розмервленим. Збіжа, що не забрали, то висипали і змішали все разом, а в скринях, що не забрали, то поналивали квасу з огірків. Одним словом, все знищили так, що коли чоловік вернувся, то лиш руки заломив, але все таки був задоволений, що сам себе вратував.

Нераз наше селянство утікало в ліс, хоронячи свої коні перед відступаючими військами в часі війни, але щоб спасати своє життя, а оставляти все своє майно худобу, діти, ба, і жінку, того ще не було. Ми тут цю культуру ляцьку запамятаємо до гробу й наші діти не забудуть. Більше писати не буду, бо тобі відомо на загал, що тут діється.

В часі „пацифікації" я був в Переспі. Там теж було подібне як і Себечові. Крамницю розбили, бібліотеку читальні знищили і т. д., що не в стані все описати. За родинні справи нема що писати, бо все, як було, всі здорові, живемо з дня на день. Ночами переслідують нас страшні сни про минулу „пацифікацію".

Дорога Братово! Повідомляю Вас, що Вашої Теклюні шваґра в Переспі теж перехрестили так, що ґоїли в шпитали. Зазначую, що в часі „пацифікації" не принимали до шпиталю. Прошу о відпис. — Прощайте.

УКРАЇНІКА В ЧУЖИХ МОВАХ.

JAN SLAVIK

RUSKA VLADA A UKRAJINSKE HNUTI PRED SVETOVOU VALKOU.

Nakladem vlastnim.—Tiskem Pokroku, Praha 11.

Д-р Славік по національности Чех, працює як публіцист в „NARODNIM OSVOBOZENI" і є обізнаний в українських культурно-освітних справах. Належить до нової формації чеських публіцистів, котрі за час війни та революції побували на Україні з чеськими леґіонами та досить добре теоретично обзнакомлені з українськими державно - політичними стремліннями. Погляди чеських нових публіцистів щодо українського питання є протилежні старим, дореволюційним поглядам, яких найкращим виразником і тепер є д-р Крамарж, котрий, вихований за молодих років на романтизмі, засвоїв вершки ідеольогії російської бюрократії і до цього часу жиє старими романтичними ідеями та проповідує їх, як політик. Про що говорить д-р Крамарж, як не про єдність славянства, велику Росію, єдину й неділиму, та про Українців, що їх видумали Німці.

Невелика частка нових публіцистів, до яких належить і д-р Славік, підходить до українського питання з іншою методою: студіюють їх, а пізніше роблять ті чи інші висновки, спираючись на фактах, інформують чеське громадянство, відкидаючи нікому непотрібну демаґогію.

Відбитка д-ра Славіка цікава тим, що тут подаються факти. Автор тільки переклав на чеську мову документи російського архіву, що є тепер на схованці в Ч. С. Р., й яким автор завідує.

В першій частині своєї праці автор містить переписку між президентом Російської Академії Наук та міністром Плеве. Великий князь Константин, президент Академії Наук, між іншим стоїть на становищу, що потрібно дозволити Українцям друкувати Св. Письмо їхньою мовою. (В листах іде річ про дозвіл друкувати євангеліє, перекладене на українську мову Морачевським). Плеве не погоджується з доводами князя й справа переноситься на розгляд міністерської ради, а пізніше рішено було запитати київський та харківський університети щодо зрушення заборони друкувати українські книжки. Університети не скоро відповіли, бо питаня дебатувалось досить довго. Між іншим рада професорів харківського університету засідала пять разів й у відповідь міністерству запротестувала рішучо проти переслідування українського друкованого слова. Теж саме зробив і київський університет. У його відповіді є такі слова: „Ніякі заборони не всилі знищити літературної течії, що є наслідком найшляхотніших почувань, великої любови до рідного краю, вродженої Українцям у всі віки їх істнування".

В наслідок усіх заходів, почнаючи від президента Академії Наук і кінчаючи університетами, міністром Ґлазовом було дозволено друкувати красне письменство та періодичні видання українською мовою.

В другій части своєї праці автор наводить листи міністрів Столипіна та Сухомліна, що тикаються української справи. Нічого й говорити, що ці міністри неґативно ставились до українських справ.

В третій частині своєї праці д-р Славік приводить документи, що тикаються переслідування московським урядом українських організацій.

Не буде зайвим перелічити українські орґанізації, що існували в усіх закутках Великої України від 1898 року до початку війни. Звичайно, що це не буде повний список, бо були орґанізації, котрі не були відомі російським жандармам, а з другого боку документи, які приводить д-р Славік, ще не є вичерпуючими.

У д-ра Славіка наведено такі орґанізації: „Гурток" при полтавській духовній семинарії 1898 р., що видавав недозволені твори Т. Шевченка; в 1906 р. було засновано „Український гурток полтавських семинаристів"; „Просвіта" в Полтаві, 1907; Студентська українська громада в Харкові; при казанському університеті „Українська Громада"; „Товариство Просвіта у Київі"; „Просвіта" на Поділлю; „Просвіта" в Житомирі; „Просвіта" у Чернигові; відділ чернигівської „Просвіти" в Козельці й Ніжині; у Миколаєві „Просвіта"; в Одесі „Просвіта"; на Кубані була центральна „Просвіта" та 6 відділів: уманський, кущевський, тихоріченський, устьлабінський, зубово-балківський, канівський; у Катеринославі: „Катеринославський літературно-артистичний гурток Просвіта"; у Мелітополі „Просвіта"; у Баку „Просвіта".

Свого погляду д-р Славік не дає щодо подій на Україні до війни. Матеріяли, подані автором, розбивають романтичні погляди старшого покоління чеського громадянства на єдину й неділиму Росію.

Хто перечитає маленьку книжочку д-ра Славіка, побачить, які страшні обставини й перепони стояли перед українським культурним рухом на Великій Україні за часів царату. Противники були сильними, добре зорґанізованими, добре поінформованими в справах українських. Треба було борцям бути великої відваги, навіть геройства, щоб розпочати боротьбу за свої права. Та наші культурники часто досить добре вивязувались і, здавалося, з непереможних обставин умілою тактикою досягали успіху.

Ця сторінка нашого життя ще мало вияснена: то був час, коли треба було не на словах, а на ділі жертвувати своїм життям і всім, що мав чоловік, наперед знаючи, що жадної нагороди не буде, що тепленьке місце нікого не чекає, а слава не скоро прийде, а може й не прийде зовсім.

Автор обіцює, що буде продовжувати свою працю й зокрема спиниться над подіями на Україні підчас війни. Треба лише побажати, щоб д-р Славік і в майбутньому залишився безстороннім істориком фактичного минулого українського руху. Правда, за українством і вона побідить та розвіє всі брехні й наклепи, які так густо кинені на Українів.

Ню Йорк, Н. Й.

Н. Нововірський.

І. Мазепа.

ШЛЯХИ УПАДКУ БОЛЬШЕВИКІВ І ДОЛЯ ДЕМОКРАТІЇ НА УКРАЇНІ

(З приводу нової книги К. Кавтського).

(1)

В одній із своїх недавніх праць ветеран міжнародного соціялізму, Кавтський, цілком слушно зазначив, що для успішности революційної боротьби необхідна насамперед віра в її неминучий успіх. В новій праці, що вийшла під назвою „Большевизм у суточках", Кавтський, як і раніше, вірить у неминучість нової народньої революції на теренах Совітського Союзу. **Він пророкує упадок большевизму в наслідок всенароднього руху, направленого до встановлення демократії і свободи.** Цією вірою в перемогу демократії на території большевицької держави пройнята вся книга Кавтського і цим вона значно відріжняється від тих старих і нових статей російських меншевиків, в яких вони стараються доказати правильність цілком іншої проґнози щодо демократизації життя на Сході Европи.

Наскільки Кавтський в своїй книзі торкається відносин на території цілого Совітського Союзу, його книга має також інтерес для нас, особливо в звязку з полемікою, яку вона викликала з боку російських соціялістів. На жаль, користуючись матеріялами майже виключно російського походження, Кавтський допустився досить однобічного й неправильного трактування деяких дуже важливих проблем, як наприклад, національної справи на території б. Росії.

В першій частині книги Кавтський розглядає сучасне положення в Совітськім Союзі. Кавтський дає неґативну оцінку большевицького режіму. Особливо докладній критиці він піддає большевицькі експерименти негайної соціялізації промисловости і сільського господарства.

Соціялізм ставить собі метою добробут і свободу працюючих мас. Тому ми повинні стояти за націоналізацію в тих випадках, коли вона сприяє досягненню цієї мети. І ми мусимо бути проти націоналізації, наскільки вона нас від цієї мети віддаляє. В наслідок большевицьких експериментів з націоналізацією і т. д. **Совітський Союз „нагадує тяжко хорого, що в неперeносних муках кидається на ліжку з одного боку на другий. Та якби не лягав цей хорий, на правий чи на лівий бік, хороба від цього не зникне. Вона продовжує його зїдати".**

„В сільському господарстві в умовах сучасного Совітського Союзу збірна продукція очевидячки менш раціональна, ніж дрібна. Недостача машин, фахових аґрономів, вивчених і самостійно думаючих робітників повинні ставити великій продукції дуже тісні рамці. І в західній Европі ці умови є лише в недостаточній мірі, так що потрібна інтензивна праця для їх дальшого розвитку. В Совітськім Союзі їх, можна сказати, зовсім нема.

„Большевицькі проєкти декому імпонують своєю сміливістю. Так ніби можна щонебудь продукувати одною лише сміливістю. Сміливість це воєнна чеснота; в процесі продукції на ній далеко не поїдеш". Не вважаючи на сміливість большевицьких проєктів, народні маси в Совітськім Союзі не вилазять з голоду та загального зубожіння; навпаки, все більше в них загрузують. **Большевицький режім давно перетворився в завершену систему контрреволюції. Економічна руїна і політичний гнет роблять неминучим упадок большевицької системи.**

Таку загальну характеристику дає Кавтський большевицькому режімови.

В цій характеристиці ми не знаходимо нічого поза тим, що самі знаємо, про большевицьке пекло. Кавтський блискуче виконує своє основне завдання — допомогти европейській демократії розібратися в умовинах життя під патуванням большевиків.

Значно цікавішою для нас, але менш нас задовольняючою, є друга частина книги, в якій автор обговорює питання про можливі форми упадку большевизму і про тактику соціялістів Совітського Союзу в даний історичний момент.

Коротко, погляди Кавтського по цих питаннях зводяться до слідуючого: **Він не вірить у добровільний перехід большевицької влади до демократичного режіму.** Ще не було в історії прикладу, щоб диктатура пішла на добровільну самоліквідацію. Найбільш правдоподібним **Кавтський вважає всенародне повстання проти большевиків, якому дадуть початок селянські повстання.** А коли й пролетарським та селянським рухам не вдасться вирвати демократію, то комуністичній партії загрожує доля самій зогнити серед гниючої Росії.

Для того, щоб нова всенародня революція мала успіх і закінчилася перемогою демократії, Кавтський вважає необхідним утворити союз робітників, селян та інтеліґенції на теренах всього Совітського Союзу. З цією метою Кавтський радить соціялістам і демократам всіх народів Совітського Союза увійти в бльок, тобто утворити „єдиний всесоюзний демократичний фронт".

На думку Кавтського, „ледви чи зможе яканебудь із націй Совітського Союзу завоювати, а тим більше удержати свободу лише своїми власними силами, хіба що шляхом такої страшної боротьби, в якій вся нація повинна загинути. Можливо, що повстання проти совітської держави розпічне якась одна нація. Та це повстання буде безнадійним, коли до нього не пристануть інші нації".

Як основну програму для „всесоюзного єдиного фронту" Кавтський висуває гасло російських соціялістів — „федеративну демократичну республику".

Кавтський відкидає гасло російських соціял-демократів: „демократичні совіти". Він висловлюється за повну демократію: загальне, рівне пряме й тайне виборче право. На його думку, „демократизація совітів, це суперечна формула, що не може замінити нашої вимоги демократії для всіх".

В земельному питанню Кавтський радить „не горячитися" з приводу того, чи побідна демократія повинна буде скасувати большевицький закон про націоналізацію землі, чи його залишити. „Всі соціялісти повинні вимагати в інтересах суспільства, щоб всі важніші засоби продукції були виключені із сфери приватної самоволі, і щоб розпорядження ними було передане в руки суспільства. Земля є найважніший засіб продукції. Тому в принципі ми повинні стреміти до її націоналізації. Але ми мусимо ясно розуміти, що націоналізація на основі селянського способу продукції завжди залишиться нічим іншим, як беззмістовною формою, якою вона і була в Совітській Росії. Чи збережеться ця форма чи ні, питання у вищій мірі маловажне."

„Селянин своєю працею перетворює землю в свою власність... Всяка експропріяція і навіть всяке насильне відчуження, хоч би й за викуп, викликає з його боку найенерґічніше спротивлення. І демократії нема найменших причин віднимати у такої численої кляси населення право розпорядження його землею."

В питаннях орґанізації промисловости, торгу і т. д. Кавтський заявляє:

„Перетворювати націоналізовані підприємства одним ударом в капіталістичні таксамо небезпечно, як і навпаки — капіталістичні в націоналістичні. Не тільки можна, але обовязково треба дати (після упадку большевиків. — І. М.) можливість націоналізованим підприємствам і далі працювати на тих самих підставах".

„Новий режім повинен дати свободу економічної самодіяльности в тому розумінні, щоб поряд з державними підприємствами могли зявлятися підприємства вільні — капіталістичні, кооперативні, муніціпальні. Коли виявиться, що ці вільні підприємства працюють успішніше, дають продукт дешевший і кращої якости, платять вищу заробітну платню і т. ін., від націоналізованих підприємств можна буде відмовитися. Але не раніше. Таким чином перехід до інших, в тім числі й до капіталістичних форм підприємств, повинен здійснитися лише тоді і настільки, коли і наскільки це вигідно для споживачів та робітників".

„Торговий монополь належить до числа тих інститутів Совітського Союзу, що мають найбільше згубний вплив і повинні бути як найшвидше скасовані, щоб дати місце вільній торговлі... **Більшість торгових галузей погано мириться з бюрократичною схематичністю...** З другого боку є природні монополі, яких перетворення з монополів державних у монополі приватні, капіталістичні — з погляду демократії — нічим не може бути оправдане. Переможна демократія матиме всі причини зберегти державний характер **цих природних монополів. Сюди відносяться в першу чергу** залізничі шляхи, але крім того — **лісні розробки, копальні і взагалі всі роди добування мінеральних продуктів, наприклад нафти. Як зложиться доля інших, — покаже майбутнє".**

Такі економічні та політичні вимоги ставить Кавтський демократичній владі вразі її приходу на зміну большевикам. Проти більшости цих вимог нічого не можна сказати. В справі боротьби за повну демократію, також в земельній справі, в справах орґанізації промисловости та торгу вимоги Кавтського — цілком сходяться з поглядами нашої партії на ці питання.

(Дальше буде).

ЯКИЙ ЧАС ЖИВУТЬ ЛЮДЕ НА ЗЕМЛІ.

Всякі теорії, гіпотези та здогади нічого не варті, коли їх не попирають якінебудь факти. Людське знання двигається перед завдяки дослідам, опертим на наукових основах. Коли ж однак взяти саму суть справи, то наукові досліди не роблять ніколи нічого такого, щоб вмоглоб змінити або краще зреволюціонізувати цілий світ. Так принаймеше було досі. Всякі випадкові відкриття таки, де їх ніхто не шукав, двигають людське знання вперед, а наука своїми дослідами лише їх використовує. Так само стоїть справа з віком людського роду на землі. Існують рівні припущення на цю тему, однак щось певного ніхто не може сказати. Все майже з собою протирічить.

Один американський геольог при своїх дослідах в Неваді знайшов кусок вапняку, що робив враження відтиску золі від черевика. Геольог спинивсь на цьому здивований. Знаючи всі закони геольогії, він відразу здивований подумав, що на це треба яких 5 мілїонів літ, щоб відтиск золі, зроблений в болоті з вапна, закаменів, або іншими словами, перед 5 міліонами літ жили вже люде на світі і навіть ходили в черевиках чи чоботах. Заразом геольог сказав собі, що теорія про найстарших людей на світі, про так званого пекінського чоловіка з тим відкриттям упаде, бо тому чоловікові припасує наука залєдво 1 міліон літ. Якеж було його здивовання, коли він при ближчих дослідах пізнав, що камінюка не є просто відтиском людської золі, а таки самою закаменілою золею зі шкіри і до того ще з сандалу. По своїй величині золя могла належати приналежневе десятьлітному хлопцеві.

Посидівши дальше над своєю знахідкою геольог відкрив, що золя ця була шита і по краях так рівно втята, як коляб швець, що її шив, мав острий ніж. Що золя була вживана і трохи сходжена, доказує місце, де сходилась в сандалі пята, що було трохи витерте. Виходило, що ще перед 5 міліонами літ жили в горах Неваді люде з високою культурою. Нині обчисляють вік неандертальского чоловіка на 50 тисяч літ. Той чоловік був ще зовсім дикий, подібний до звірів. Він предложив свою знахідку вченим. Ті сказали, що це неможливо, щоб ту золю носив чоловік, бо тоді всі основи антропольогії упалиб. Вони твердили, що це сама природа втяла таку штуку, щоб збити людей з правильного шляху досліду. Мікроскопічні досліди збили ті твердження. Вони виказали, що на золі були ще й нитки, якими шито її і що місцями вони бракували, але їх відтиск залишились. Знавці шевської штуки сказали, що золя ця була рукою шита і була з мягкого матеріялу, бо инакше не моглаб показувати по камені таких слідів. Досліди хеміків ствердили, що золя дійсно закаменіла і то в часах тріясу. Фарба золі вказуала на присякнення сульфідом заліза, що розуміється, не сталось в тріясі. В ріжних маленьких шпарках знайдено кристали сульфіду живого срібла, що могли там осісти в третичній добі, коли то в наслідок вульканічної діяльности з землі виходили на поверхню пари ріжних сульфідів. Отже золя мусіла вже бути на тому місці в добі вапняку.

Наука поставилась до знайденої закаменілої золі дуже скептично, але не могла доказати, що це є підробка, фальсифікат, яким так часто підпадає наука. Але за це ожила знова теорія про життя людини на землі перед кількома міліонами літ і про високий культурний рівень тої людини. Звичайно, що одна закаменіла золя цього ще не доказує, але це є початок доказів. Ми не можемо знати, чи перед нами разом з динозаврами не жили люде на світі. За цим промовляють деякі казки зі старих часів, а і самі біблійні оповідання вказують на це, лише їх треба инакше розуміти, як вони написані. Сьогодня щось певного про це сказати неможливо. Трохи почекаймо.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КЛИНТОНВІЛ, КОНН.

Коляда на Рідний Край.

Гурток жінок з Мерідеи пішов з колядою і заколядував поверх $60. З того $46.50 вислано через Обєднання на слідуючі цілі: $26.50 на медичний фонд, $10 на Рідну Школу і $10 на визвольну боротьбу.

Жертви зложили слідуючі особи:

По $2: Параскевія Вишньовська, І. Сузанський, М. Дмитерко, А. Маланчук; по $1: Катерина Сузанська, Катерина Міта, Юлія Міта, Емілін Червниш, Марія Камінська, П. Задорожний, Р. Баран, І. Смоляк, Й. Пенарчук, Я. Петрушевич, К. Миколаїв, Юлія Савчук, І. Косько, М. Дубинецький, К. Мельник, Т. Веренка, Й. Шульгин, Д. Підгурський, Г. Задерню, В. Біляк, М. Балащак, І. Алекс, Г. Балейчак, І. Машляк; по 50 ц.: Анна Оленик, М. Москаль, А. Ревай, Гр. Кудовин, Марія Волоско, Юлія Сомич, Ю. Феледій, Г. Сорока, Л. Коломийка, І. Качур, Т. Остревська, М. Вазевич, Я. Семенюк, М. Колтунюк, Марія Шубут, П. Петрович, К. Супранович, Й. Мисітюк, Й. Дубинецький, російський священик, В. Дубинецький, Віра Маланчук; З. Маланчук 30 ц.; по 25 ц.: Е. Маланчук, М. Романюк, К. Плотиця, Марія Касперович, О. Гриновецький, О. Стінка, М. Дмитерко, Анна Дмитерко, І. Рабець, В. Богач, Б. Гібор, С. Маркович, Вероніка Дмитерко.

За Комітет:

Параскевія Вішньовська,
Катерина Маланчук,
Марія Дмитерко.

—o—

ШАМОКІН, ПА.

На Рідний Край.

Дня 16. листопада 1930 і наша громада при укр. гр. кат. церкві вшанувала память погибших українських героїв, що було відправлено по Службі Божій панахиду. Відповідну до хвилі проповідь виголосив місцевий парох, о. М. Олексів, котрий представив дуже гарно й зворушаючо геройство й посвяту наших молодців-жовнірів, що боролися за свою державу, а з котрих богато лишилось калїками на ціле життя.

Тому о. парох закликав хоч раз на рік зложити відповідну, після сил своїх, жертву, щоб бодай в части влекшити їм незавидну долю.

По панахиді переведено збірку, по якій показалося, що помимо безробіття зібрано $75. З парохіяльної каси виасигновано $25. Потім дрібними жертвами зібрано від парохіян $96.88.

Гроші в сумі 196 дол. і 88 ц. вислано через Обєднання й розділено як слідує: на Рідну Школу $50, на фонд дому інвалідів $50, на поміч інвалідам $25, на визвольну боротьбу $25, Товариству „Просвіта" $20, поміч політичним вязиям $10, жертвам „пацифікації" (на ліки) $16.88.

Вислано також протестаційні телеграми до Вашингтону і Женеви.

А. Дроздяк.

ВУНСАКЕТ, Р. А.

Жертва на край.

Комітет допомоги рідному краєви вислав через Обєднання до краю $100. З того призначив: $50 на Рідну Школу, а $50 на боєву акцію.

За Комітет:

Михайло Бардачевський,
Тетяна Гук,
Михайло Скибінський,
Олекса Косюк.

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Союз Українок Рідному Краєви.

Заснований у нас відділ Союза Українок поставив собі за завдання згуртувати місцеве українське жіноцтво й зацікавити його більше загально-народними справами, а також і нести допомогу Рідному Краєви.

Вже є нас зорганізованих коло 50 жінок. Український Демократичний Клюб дав нам даремно приміщення на збори. Недавно вислали ми $25 на підпераиня боєвої акції, а тепер висилаємо до Обєднання $50 з таким призначенням: $20 на Рідну Школу, а по $15 на Народню Лічницю і визвольну боротьбу. Віримо, що наша праця зєднає собі ще більший круг нашого жіноцтва, а це вийде на користь нам, жінкам, і народній справі.

За Уряд: **Ксеня Дика**, голова; **Катерина Сенюта**, касієрка, **Катерина Баран**, секретарка. **Як ми помагаємо**

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

На потерпівших від побоїв.

Для потерпівших від ляцьких побоїв і знущань жертвували слідуючі: о. І. Захарко $19.75; по $5: П. Борис, А. Рейтар, Н. Максимяк; по $2: Ю. Кузів (Ню Йорк), І. Кушнір, В. Дзінковський, Анастазія Зварич, Сузанна Андрейчак; по $1: О. Лотоцький, Л. Скарбовський, Елисавета Ваган, Марія Пласконь, Анна Матіяш, Н. Н. — Разом $50.75.

Ті гроші вислав я потерпівшим на руки експ. митрополита Шептицького.

о. Іван Захарко.

ФІНІКСВИЛ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Українська парохія в Фініксвил урядила для дітей свято Миколая, на якому роздавано дітям цукорки. На святі було більше число громадян. Користуючись нагодою, громадянин Дмитро Грабовський зазвав присутних до збірки на допомогу Рідному Краєви.

Присутні зложили $7.90 на визвольну боротьбу. Гроші пересилаю до краю через Обєднання на призначену ціль.

Д. Грабовський,
Фініксвил, Па.

ПОВОРОТ ТАРЗАНА. (29)

Як голос завмер, наїзники стояли немовби перемінені в камінь. Се був Тарзан, який приказав людоїдам вбити своїх панів. Оставші при життю Араби збилися в громадку. Їх шейк, піднявши вгору рушницю, приказав чорним іти. Замісць сього вони кинули на землю свої пакунки й кинулися люто на Арабів.

За хвилю сцена перемінилася в страшну суматоху, в якій вилискували ножі та роздавалися вистріли. За десять мінут упав послідний Араб. Потім Тарзан показався. Як людоїди побачили, його величну постать, вони впали ниць до землі. Він казав вертати назад у село та віднести зрабовану слонову кість. Вони послухали в страху.

—o—

При кінці третого дня вони добилися до села, де їх привитали пережитки послідної масакри. Тарзанови треба було вжити всеї своєї поваги, щоби здержати вояків Вазірі перед вбивством канібалів. Того дня вечером вони відсвяткували побіду.

—o—

Вони теж хотіли вибрати нового ватажка. Бусулі говорив про се в поважнім кружку, що зібрався коло огнища ватажка. „Старий Вазірі вже не живе, і він не лишив по собі сина", говорив він. „І тут є тільки один, що може нас вести, а ним є сей білий чоловік, що приніс нам побіду". Потім він скочив на рівні ноги, і з піднятою вгору списою став танцювати довкола Тарзана.